

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ**

ЗБІРНИК
науково-методичних праць
викладачів
Луцького педагогічного коледжу

Випуск 5

ЛУЦЬК – 2011

УДК 377. 8 (06)
ББК 74. 57р
З - 41

Збірник науково-методичних праць викладачів Луцького педагогічного коледжу (Випуск 5). – Луцьк: Луцький педагогічний коледж, 2011. – 144 с.

Збірник узагальнює досвід та результати науково-дослідницької, методичної роботи викладачів Луцького педагогічного коледжу.

Друкується за рішенням Науково-методичної ради Луцького педагогічного коледжу (протокол № 2 від 26 жовтня 2011 року)

Редакційна колегія:

Бойчук П.М., кандидат педагогічних наук, директор Луцького педагогічного коледжу

Нісімчук А.С., доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, голова циклової комісії викладачів педагогіки та психології Луцького педагогічного коледжу

Гузенко О.А., кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-методичної роботи Луцького педагогічного коледжу

Технічний редактор: *Боремчук М.М.*

Автори статей несуть цілковиту відповідальність
за зміст та достовірність поданої інформації

©Луцький педагогічний коледж, 2011
ISBN 978-966-361-658-2

ЗМІСТ

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	5-103
<i>Аханова А.В.</i> Вплив дорослих на формування самооцінки молодших школярів.....	5
<i>Бетюга В.А.</i> Розвиток поліфонічного мислення у студентів педагогічного коледжу.....	12
<i>Вихованець А.А.</i>	19
<i>Гарасимюк Т.О.</i> Самостійна робота як чинник якісної підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності.....	25
<i>Калюх О.Я.</i> Морально-естетичне виховання дітей та молоді засобами української народної пісні.....	31
<i>Коленко К.І.</i> Роль педагога у фаховому та особистісному зростанні майбутнього вчителя музики.....	38
<i>Корнелюк В.О.</i> Інтерактивні технології навчання у професійній підготовці майбутнього педагога.....	43
<i>Коцюрба Б.Б.</i> Психологічні особливості підготовки студента-музиканта до публічного виступу.....	48
<i>Кузьміна І.В.</i> Лесин цикл у творчості волинського поета Віктора Лазарука.....	56
<i>Кухарик Н.П.</i> Українська народна казка у творчому розвитку Лесі Українки.....	63
<i>Левчук Л.А.</i> Специфіка концертмейстерської діяльності.....	68
<i>Наневич О.К.</i> Волинська область: проблеми сучасної економіки	73
<i>Нарихнюк Н.Ю.</i> Використання педагогічного програмного засобу "GRAN 1" при вивченні курсу алгебра і початків аналізу.....	79
<i>Никитюк М.В.</i> Розвиток професійних якостей майбутніх учителів у процесі педагогічної практики.....	86
<i>Ткаченко Н.Г.</i> Окремі теоретичні та процесуальні аспекти розвитку музичної пам'яті у молодших школярів.....	91
<i>Хмілевський В.М., Комосій І.М.</i> Окремі аспекти реалізації інтеграційних зв'язків музичного і образотворчого мистецтва в умовах загальноосвітньої школи.....	97
<i>Штихалюк В.І., Калашнюк В.М.</i> Емоційно-сміслові навантаження на вокально-технічну роботу з хором як засіб мистецького втілення художнього образу.....	100
КРУГЛИЙ СТІЛ НА ТЕМУ: «ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ / НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО».....	104-141
<i>Андрущак Б.Р.</i> Проблема вдосконалення самостійної навчальної діяльності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки.....	104

<i>Богдан З.П.</i> Роль українського музичного фольклору у фаховій підготовці сучасного вчителя музики.....	108
<i>Герасимчук В.В.</i> Музично-дидактичні принципи інструментальної підготовки майбутніх фахівців.....	112
<i>Гришина В.В.</i> Музикознавчі компетенції як складова фахової підготовки вчителя музичного мистецтва.....	115
<i>Жорняк Б.Є.</i> Комплексний підхід до формування професійної компетентності педагога.....	119
<i>Мельник В.Н., Мельник Ю.М.</i> Шляхи формування творчої особистості педагога-музиканта в процесі навчання диригування.....	122
<i>Носова Л.А.</i> Формування виконавських навиків в процесі підготовки студентів спеціальності «Музичне мистецтво» до майбутньої фахової діяльності.....	126
<i>Остасюк З.А.</i> Проблемні аспекти використання музичного інструменту в практичній діяльності вчителя музики	129
<i>Павлічук В.І.</i> Вокальне мислення як складова професійних умінь майбутнього вчителя музики.....	132
<i>Павлюк Н.М.</i> Формування професійних вмінь та навичок у майбутніх вчителів музики.....	136
<i>Поліщук О.В.</i> Музично-педагогічна діагностика як напрям педагогічної діяльності в процесі формування фахових компетенцій майбутнього вчителя музики.....	138

**ШТИХАЛЮК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ,
КАЛАШНЮК ВАЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ,**
*викладачі диригування
Луцького педагогічного коледжу*

ЕМОЦІЙНО-СМИСЛОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ВОКАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ РОБОТУ З ХОРОМ ЯК ЗАСІБ МИСТЕЦЬКОГО ВТІЛЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

У статті досліджується роль мовної і музичної інтонації в емоційному забарвленні художньо-образних частин і їх вплив на характер вокально-технічної роботи з хором.

Ключові слова: *смысл, емоція, інтонація, тема, ідея, структурно-образні частини, хорова драматургія, вокально-технічні штрихи, типи дихання, вокалізація, лад, грудний і головний резонатори.*

Постановка проблеми. Згідно специфіки кожного розділу виникають завдання стосовно вокально-технічних проблем: епоха, стиль, зміст, характер того чи іншого твору, тема та ідея. Визначаємось у спектрі мовних і музичних інтонацій, а саме: радість, плач, стогін, обурення, гнів, сум. Через них передається емоційний стан людини і ступінь чи міра її напруження. Всі ці форми вираження емоційного стану передаються голосом, через відповідну інтонацію. Мовне і музичне інтонування існують паралельно, різниця тільки в недиференційованій і в диференційованій висоті звука.

До інтонаційної сфери живої мови відносяться всі засоби, що передають емоційний і смисловий зміст мови, не через значення вимовлених слів, а через сам характер вимови – висоту тону і його зміну, силу динаміки, ритм і темп мови, її тембр.

Мета статті: розкрити сутність і взаємозв'язок інтонаційної природи всіх засобів музичної виразності і їх вплив на характер вокально-технічної роботи з хором у формуванні художнього образу і процесу мистецького виконавства.

Завдання статті: охарактеризувати специфіку ознайомлення студента з емоційним навантаженням на вокально-технічну роботу з хором і розуміння суті емоційного забарвлення художнього образу через інтонацію, згідно з смыслом твору.

Виклад основного матеріалу. Розвиток у студента раціонально-емоційної і вольової сфери повинен відбуватись за схемою: розумію – відчуваю – виконую. Аналіз хорових творів – здійснюватись за формулою:

1. *смысл-емоція-інтонація – статика.*
2. *інтонація-емоція-смысл – динаміка (процес).*

Вокально-технічну роботу з хором слід розглядати в системі зв'язків 4-х розділів, а саме:

- історико-стилістичного
- музично-теоретичного
- вокально-хорового
- виконавського плану

Змістовність і осмисленість мовних інтонацій незаперечні. Слухаючи діалог, нерідко можна відчувати характер мови, не розуміючи окремих слів, відрізнити інтонації стверджуючі, рішучі від запитальних, непевних; гнівних, зловісних – від ласкавих. Відрізнити мирну бесіду від нарікань, свару. Інтонації передають безкінечні різноманітні способи емоційного стану людини, що говорить про його відношення до того, про що він говорить. Недарма за інтонацією судять про відвертість і правдивість слів.

Інтонація служить також для передачі або відтінення логіко-синтаксичної структурної природи, внаслідок цього впливає, що інтонація є основним матеріалом структуризації і емоційного забарвлення художньо образних частин. А контрастне співставлення структурно-образних частин і їх боротьба за утвердження основної думки твору є показник хорової драматургії.

1. Процес роботи над голосом – свідоме відношення до напрацювання вірного співацького дихання, а саме:

- змішане грудо-черевне, що сприяє природному розвитку голосу, вільному співу, оздоровленню всього організму і голосового апарату;
- нижньо-реберне, з одночасною підтримкою опори м'язами живота і відчуття звукової опори в грудях;
- поєднання відчуттів грудного і головного резонаторів необхідне продовж всього діапазону з відповідним акцентуванням відчуттів: на високих нотах – головного, а на низьких – грудного;
- згладжування середнього і верхнього регістрів обов'язкове виховання відчуття звуку в грудному резонаторі. Чим чіткіше у співака відчуття звуку в грудному резонаторі, тим краще згладжуються середній (медіум) і верхній (головний) регістри.

2. Важливе значення в розвитку вокально-технічних навичок має звільнення від надмірної напруги артикуляційного апарату, чітке формування голосних і приголосних звуків.

3. В процесі вокально-хорової роботи велику роль відіграє слух (мелодичний і горизонтальний), а для вокально-технічної, особливе значення має вокальний слух, що сприяє результату появи самоконтролю. Слід пам'ятати, що самий кращий співак у світі, в той же час, є своїм власним учнем і своїм власним вчителем.

4. Особливо складним в період формування голосу є питання тембрового виховання – це взаємовідношення тембру хору в окремих його частинах, тембру хорової партії і всього хору.

5. Виховання через суму музичних знань і художнього смаку, свідомого відношення до музичного і поетичного текстів сприяє процесу виразності у виконавській майстерності. Слово, що обумовлює сильні почуття і зобов'язує вчителя виховувати співака в стилі вираження через своє серце всіх почуттів в момент виконання. Є важливим для того, щоб учень співав і виховувався на кращих зразках народних чи оригінальних творах класиків. Уважно прислухаючись до кращих зразків, учні можуть виховати в собі мистецький смак, а мистецький смак переходить в природу.

6. Вокально-технічну роботу над штрихами (*legato*, *non legato*, *portamento*, *martellato*, *marcato*, *staccato*, *aspirato*) поєднувати з емоційним навантаженням. Це сприятиме мистецькому вдосконаленню вокальної техніки.

7. В процесі емоційно-сміслового забарвлення і структуризації образних частин цілого у вокально-хоровій роботі важливо визначитись в інтонаційному спектрі (музичної і поетичної) інтонації. А процес забарвлення і співставлення емоційно-сміслових частин через інтонацію за утвердження основної думки є показником хорової драматургії. Внаслідок цього емоційно-смісловий показник обумовлює характер кожної музично-образної частини, що впливає на емоційний стан виконавця і характер його дихання. А за визначенням вокальної школи Італії (*Belkanto*) мистецтво співу - це мистецтво дихання.

8. Стосовно юнацьких хорів мутаційного і після мутаційного періодів, голос зазнає значних природних змін. А процес роботи потребує бережливого режиму із дозуванням в часі не більше п'яти хвилин роботи над виконанням будь-якої вправи з великою паузою, повторюючи тричі в день. Враховуючи теситуру і природні дані співаків, також це стосується юнацьких хорів в школі.

9. Важливо у вокально-технічній роботі виховувати в студентів відчуття ладової основи, що сприяє розвитку і навику читки нот з листа, і чистоті інтонації в горизонтальному і вертикальному строї.

10. Звернути увагу на рівновагу верхнього і нижнього тиску (імпеданс) при вокалізації голосних у формуванні вокальної лінії.

11. Певна роль у вокально-хоровому вихованні належить жесту диригента, тому-то виховувати активне відношення до жесту диригента завдання важливе.

Висновки. Отже, щоб досягти емоційно-сміслового навантаження на вокально-технічну роботу з хором як засіб мистецького втілення художнього образу, студент повинен чітко зрозуміти сам процес

емоційного забарвлення структурно-образних частин через відповідну інтонацію згідно смислу твору. А контрастне співставлення структурно-образних частин - це процес інтонаційної боротьби за утвердження основної думки твору. Внаслідок цього вокально-технічні засоби наділенні інтонаційною природою згідно емоційно-сислового показника хорового твору. І все це підпорядковане процесу логічного розвитку мистецького виконавства за старогрецькою формулою *initio-movere-terminus* (початок-розвиток-кінець).

ЛІТЕРАТУРА

1. Асаф'єв Б. Музыкальная форма как процесс. – Л.: Музыка, 1971. - С.7 - 198.
2. Аспелунд Д. Л. Развитие певца и его голоса. – М., Л.: Музгиз, 1952. - С.73.
3. Єфремова Л. Мусоргський і Україна. Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР. – К.: 1958. - С. 52-92.
4. Загайкевич М. Творчість С.Людкевича. – Київ: “Музична Україна”, 1979. - С. 47.
5. Знаменська О.В. Культура мови у співі. Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР. – К.: 1959. - С. 21.
6. Колесса М. Основи техніки диригування. – К.: 1973. - С. 4.
7. Ламперти Фр. Искусство пения. – М.: Музсектор, 1923. - С.17.
8. Людкевич С. Дослідження і статті. “Музична Україна”. – К.: 1976. - С.8, 30.
9. Мазель Л. О природе и средствах музыки. – М.: 1983. - С. 10.
10. Назаренко И.К. Искусство пения. – М.: Издательство, 1968. - С.54, 80, 109, 148.
11. Прянишников И. Советы обучающимся пению. – М.: Музгиз, 1958.
12. Раввінов О.Г. Методика хорового співу в школі. – К.: “Музична Україна”, 1969. - С.11.